

Asia: VN/8292/2021

Arviomuistio ajokorttilain muutoksille - nuorten liikenneturvallisuus

Lausunnonantajan lausunto

Mitä muistiossa käsitellyistä vaihtoehtoista pidätte kannatettavimpana ja toteuttamiskelpoisimpana? Ja mitä vähiten kannatettavana? Olkaa hyvä ja perustelkaa näkemystänne.

-

Puuttuiko ehdotuksista joku olennaiseksi katsomanne?

-

Pitäisikö mahdollinen rajoitus mielestänne kohdistaa alle 18-vuotiaisiin kuljettajiin, kaikkiin nuoriin kuljettajiin vaiko kaikkiin uusiin kuljettajiin? Olkaa hyvä ja perustelkaa näkemystänne soveltamisalasta.

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta arviomuistio ajokorttilain muutoksille - nuorten liikenneturvallisuus.

Sosiaali- ja terveysministeriön näkökulmasta useat muistiossa esitellyt vaihtoehdot ovat kannatettavia.

Alaikäisten henkilöauton kuljettajien ajo-oikeuksien rajoittaminen tai porrastaminen

Ajo-oikeuksien rajoittamista koskevan ehdotukseen liittyen ministeriö pitää kannattavimpana ajo-oikeuksien rajoittamista yöaikaan. Muistion sivun kuusi mukaan poikkeuslupia myönnetään pitkien etäisyyksien tai puuttuvien joukkoliikenneyhteyksien vuoksi, jotka säännöllisesti hankaloittavat pääsemistä kouluun, työhön, työpaikalla tapahtuvaan koulutukseen tai säännölliseen ja tavoitteelliseen harrastukseen. Syynä voivat olla myös hakijan terveydelliset syyt, jotka hankaloittavat tai estävät säännöllistä kulkemista. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää epätodennäköisenä, että edellä mainitut kriteerit täyttyisivät perjantain ja lauantain tai lauantain tai

sunnuntain välisinä öinä (klo 00-06), jolloin muistion mukaan tapahtuu eniten ajokieltoon määräämisiä. Jotta kuvatus rajoituksen valvonta olisi poliisille mahdollista, kannattaa sosiaali- ja terveysministeriö uuden kuljettajan merkin käyttämisestä, mitä käytettäisiin määrätty aika ajokortin myöntämisestä.

Uuden kuljettajan merkin käyttö voisi ministeriön näkemyksen mukaan koskea kaikkia täysi-ikäisiä uusia ajokortin omistajia ensimmäisen ajovuoden ajaksi iästä riippumatta. Alaikäisenä ajokortin saaneelta voitaisiin vastaavasti edellyttää merkin käyttämistä ensimmäisen kahden ajovuoden ajan, jolloin merkistä luopuminen tapahtuisi samoihin aikoihin kuin heti täysi-ikäistyttyään ajokortin saaneilla nuorilla. Merkin käyttö voisi osaltaan lisätä poliisin mahdollisuuksia puuttua etenkin nuorten kuljettajien liikenneturvallisuutta vaarantavaan käyttäytymiseen, mikä voisi vähentää nuorten kuljettajien syyllistymistä ajokieltorikokseen, johon muistion mukaan 17- ja 18-vuotiaat nuoret syyllistyvät 19-vuotiaita useammin. Tällä voisi olla vaikutusta nuorten kuljettajien tulevaisuuden liikennekäyttäytymiseen, sillä ajo-oikeushistorialla saattaa muistion mukaan olla vahva yhteys siihen, kuinka turvallisesti kuljettaja osaa toimia liikenteessä jatkossa.

Liikennerikostausta huomioiminen ajokortin myöntämisessä ja ajokieltokoulutuksen laajentaminen muihin ikäluokkiin

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa liikennerikostaustan huomioimisen selvittämistä. Tähän liittyen tulisi kuitenkin ottaa huomioon, että mikäli ajokieltokoulutusta laajennettaisiin ehdotuksen mukaisesti myös muihin ajokorttiluokkiin, voisi se lisätä nuorten vastuullisuutta ja siten ehkäistä uusintarikkomuksia. Muistion sivun 11 mukaan ajokieltokoulutuksella on voitu vaikuttaa nuorten, riskialttiisti käyttäytyneiden kuljettajien liikennekäyttäytymiseen ja seurantatutkimuksen mukaan 92 % ajokieltoon määrättyistä uusista kuljettajista ei ole enää uudestaan syyllistynyt ajokieltorikokseen. Mikäli jokaisen ajo-oikeuden saaneen, joka on määrätty ajokieltoon, tulisi aina suorittaa maksullinen ajokieltokoulutus, ei liikennerikostausta huomioimiselle ajokortin myöntämisessä välttämättä olisi tarvetta. Ministeriö katsoo, että mikäli uudistuksia tehdään, tulisi niiden vaikutusta liikenneturvallisuuteen seurata esimerkiksi onnettomuusmäärien, nuorten osallisuuden ja rikkeiden kautta ja tarvittaessa siirtyä vahvempiin suojauskeinoihin.

Kuljettajaopetuksen kehittäminen

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa ensimmäisen ajokortin suorittajan koulutuksen sekä riskientunnistamiskoulutuksen kehittämistä. Riskientunnistamista koskevan osuuden laajentumisen ei tulisi tapahtua muiden teemojen kustannuksella, sillä jo nyt teoriaopetuksessa käsitellään monia tärkeitä teemoja varsin lyhyessä ajassa (vrt. EAS-koulutus 4h, RTK-koulutus 4h+4h). Mikäli koulutusta kehitetään, on ministeriö teoriaopetuksen vähimmäismäärän kasvattamisen kannalla ja katsoo, ettei riskientunnistamista koskevan osuuden laajentamista muiden teemojen kustannuksella ole kestävä perustella logistiikka-alan työvoiman saatavuuden heikentymisellä. Logistiikka-alalta valmistuu muun muassa tavaroiden kuljetukseen, varastointiin ja jakeluun koulutettuja ammattilaisia, joiden ajotaitojen tärkeys on ensiarvoista liikenneturvallisuuden kannalta, kun kuljetetaan isoja kuormia.

Ajoharjoitteluratojen hyödyntäminen

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, ettei ajoharjoittelurataverkon heikon kattavuuden ja siitä syntyvien saatavuusongelmien vuoksi ajoharjoitteluratojen hyödyntäminen ole yhtä kannatettava ehdotus kuin muut.

Nuoren kuljettajan ajoterveyden ja kypsyyden arviointi

Sosiaali- ja terveysministeriö ei kannata nuoren kuljettajan etukäteen tehtävää ajoterveyden ja kypsyyden arviointia muistion sivulla 14 esitettyjen seikkojen perusteella. Usein nuorten kuljettajan aiheuttaman vaaratilanteen tai liikennevahingon taustalla ei ole terveydellistä syytä vaan ennemminkin kuljettajan asenne tai kokemattomuus. Pakollinen lääkärintarkastus voisi olla toimenpiteenä ylimitoitettu, sillä ajokorttiin liittyvän lääkärintarkastuksen yhteydessä ei ole mahdollista arvioida niitä syitä, jotka yleensä johtavat liikenne rikkomuksiin. Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa ajoterveysvaatimusten täyttymisen varmistamista tilanteissa, joissa valitaan opiskelijoita ammatilliseen kuljettajakoulutukseen. Toimintatavalla voitaisiin ehkäistä koulutusalan vaihtoa sekä terveydentilan vuoksi tapahtuvia opintojen keskeytymisiä, kuten muistiossakin todetaan. Ministeriö kannattaa myös kuljettajan ajoterveyden varmistamista tilanteissa, joissa poliisi esimerkiksi omien valvontahavaintojensa perusteella katsoisi sen tarpeelliseksi. Tähän ehdotukseen liittyen sosiaali- ja terveysministeriö katsoo tärkeäksi, ettei ajopolilla, erikoissairaanhoidossa tai moniammatillisissa ajoterveyden arviointikeskuksissa tehtyä kielteistä arviota ajokyvystä voitaisi kumota yksittäisen lääkärin antamalla lausunnolla ajoterveydestä, vaan henkilö ohjattaisiin uuteen arvioon edellä mainittuihin. Terveystuohuoltohenkilöstön koulutus henkilöstön ilmoitusvelvollisuudesta ja -oikeudesta nähdään aiheellisenä ja hyödyllisenä.

Ajokiellon keston muuttaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö ei kannata ajokiellon keston muuttamista nykyistä pidemmäksi. Muistion mukaisesti ajokieltojen pituus pohjautuu tällä hetkellä voimassa olevan sääntelyn soveltamiskäytäntöön ja pidentäminen edellyttäisi sääntelyn konkretisoimista ajokieltoon johtavien olosuhteiden osalta.

Poikkeuslupamenettelystä luopuminen

Ministeriö katsoo, että poikkeuslupamenettely toimii jo nykyisellään siten, että se mahdollistaa harvaan asutuilla seuduilla nuorten aiempaa laajemman mahdollisuuden liikkua autolla, mikä vähentää traktorien ja muiden tieliikenteeseen huonommin soveltuvien kulkuneuvojen käyttöä tiellä. Muistion sivulla 14 nostetaan esille nuorten aivojen kehityksen keskeneräisyys, minkä vuoksi nuorilla ei ole aikuisen kaltaisia edellytyksiä toimia liikenteessä. Jo nyt ikäpoikkeuslupien suosion kasvun myötä liikenteessä on aiempaa enemmän kuljettajia, joiden kypsyys ei ole murrosiän kehityksestä johtuen ajo-oikeuden alkaessa vielä ihanteellisella tasolla. Edellä mainittujen syiden perusteella sosiaali- ja terveysministeriö ei kannata poikkeuslupamenettelystä luopumista. Lupamenettelystä luopuminen kumoaisi myös ehdotuksen alaikäisten ajo-oikeuksien rajoittamisesta yöaikaan.

Seuraamus vilpillisestä toiminnasta kuljettajantutkinnon teoriakokeessa

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa ehdotuksissa esitettyä karenssiaikaa, minkä aikana kokeen uudelleen suorittaminen ei olisi mahdollista. Myös kokeessa vilpillisesti toimineelle tulkille asetettava määräaikainen kiello avustaa koetilanteessa on ministeriön näkökulmasta kannatettava.

Varhila Kirsi
Sosiaali- ja terveysministeriö

Hyytiäinen Malla
Sosiaali- ja terveysministeriö